

Nhà thơ lãng tử dễ thương Nguyễn Tất Nhiên

Đoàn Dự

Nguyễn Tất Nhiên tên thật là Nguyễn Hoàng Hải, là một nhà thơ được nhiều người Việt Nam yêu thích. Đối với các nhà thơ khác thì người ta hâm mộ, còn đối với Nguyễn Tất Nhiên, người ta yêu thích do thơ của Nhiên rất hay, phóng khoáng, có những nét gần như kỳ lạ nhưng lại rất trẻ, rất hồn nhiên, cứ viết là viết, hề thích là viết và viết rất gần gũi với cuộc sống con người. Ví dụ: *"Người từ trăm năm/ Về ngang sông rộng/ Ta ngoắc mồn tay/ Trùng trùng gió lộng/ Thà như giọt mưa/ Vỡ trên tượng đá/ Thà như giọt mưa/ Khô trên tượng đá/ Có còn hơn không..."* (Trích: Khúc tình buồn. Phạm Duy phổ nhạc và đổi tên thành 'Thà như giọt mưa' nhưng xem ra cái tên Khúc tình buồn hay hơn). Ôi, tình yêu mà chỉ có "một khúc" thôi – một khúc ngắn ngủi, nhỏ bé, giống như những giọt mưa rơi trên tượng đá, sau đó khô đi và tác giả tự an ủi: "Có còn hơn không". Thật dễ hiểu, dễ gần gũi, vì ai cũng đã từng trải qua thứ tình cảm ấy nên thấy yêu thơ Nguyễn Tất Nhiên.

Thời trẻ tuổi

Nguyễn Tất Nhiên sinh ngày 30 tháng 5 năm 1952 tại quận Đức Tu, tỉnh Biên Hòa, mất ngày 3 tháng 8 năm 1992 tại California, Mỹ, hưởng dương 40 tuổi. Lúc còn là một học sinh với cái tên khai sinh Nguyễn Hoàng Hải, Nhiên theo học tại trường Trung học Công lập Ngô Quyền Biên Hòa từ năm lớp 6 (1963) cho tới năm lớp 12 (1970). Biên Hòa trước 1975 có hai trường trung học lớn, là trường Ngô Quyền (công lập) và trường Khiết Tâm (tư thục, công giáo). Trường Ngô Quyền nay vẫn còn nhưng trường Khiết Tâm đã bị tịch thu ngay sau 30-4 và trở thành trường bán công.

Khi còn là một học sinh trung học đệ nhất cấp (lớp 6 đến lớp 9), cậu học sinh Nguyễn Hoàng Hải đã làm thơ và thơ rất hay, rất tình cảm, với những ý

tưởng đặc biệt nên được bạn bè hâm mộ. Mới học lớp 7 nhưng cậu rủ cậu bạn cùng lớp cũng yêu thơ như mình tên là Đinh Thiên Thọ thành lập thi văn đoàn Tiếng Tâm Tình và khuyến khích bạn bè hợp tác. Các “tác phẩm” cả thơ lẫn văn trong thi văn đoàn đem quay ronéo rồi chuyền tay nhau đọc. Năm sau, lên lớp 8, mới 14 tuổi (năm 1966), hai “nhà thơ học trò” này chung tiền nhau xuất bản tập thơ đầu tay Nàng thơ trong mắt. Gia đình Nguyễn Hoàng Hải có tiệm may âu phục lớn ngay trong trung tâm thành phố, còn gia đình Đinh Thiên Thọ có tiệm tạp hóa cũng rất khá giả, nên tiền in thơ cũng “lo được”. Đinh Thiên Thọ lấy bút hiệu là Đinh Thiên Phương còn Nguyễn Hoàng Hải lấy bút hiệu Hoài Thi Yên Thi. Như vậy, Đinh Thiên Phương và Hoài Thi Yên Thi là hai nhà thơ “nhí” có tác phẩm xuất bản rất sớm, vào năm 14 tuổi (Đinh Thiên Thọ và Nguyễn Hoàng Hải bằng tuổi nhau).

Trong thời gian này, Hoài Thi Yên Thi (Nguyễn Tất Nhiên) thầm yêu một cô bạn cùng lớp gốc “Bắc kỳ di cư 54” tên là Duyên (Hoài Thi Yên Thi người miền Nam) với những tình cảm nhẹ nhàng, trong sáng, nhưng không đi đến đâu vì tình yêu thuở học trò thời đó là như vậy, “yêu rất nhiều mà chẳng được bao nhiêu” chứ không như bây giờ. Tuy nhiên, dù sao thì cô bạn gái cùng lớp tên Duyên cũng là niềm cảm hứng cho nhà thơ Hoài Thi Yên Thi và sau này “chàng” đổi bút hiệu thành Nguyễn Tất Nhiên, sáng tác khá nhiều bài thơ rất có giá trị: “Khúc tình buồn” (Phạm Duy phổ nhạc thành “Thà như giọt mưa”), “Linh mục” (Nguyễn Đức Quang phổ nhạc thành “Vì tôi là linh mục”), “Ma sơ” (Phạm Duy phổ nhạc thành “Em hiền như ma sơ”), “Cô Bắc Kỳ nhỏ nhỏ”, v.v... Người ta tìm được 71 bài đã đăng báo và 3 tập thơ đã xuất bản, trong đó có một tập in ở Mỹ khi Nhiên còn sống.

Tâm hồn nghệ sĩ của Nguyễn Tất Nhiên đã bộc lộ từ lúc còn rất ít tuổi. Đầu óc Nhiên được mô tả là lúc nào cũng như mơ mộng, suy nghĩ đầu đầu, không tập trung ngay cả trong khi còn đang đi học. Bạn bè thời đó gọi đùa Nhiên là “Hải-ngố” hay “Hải-khùng”. Có câu chuyện do bạn bè kể lại là một buổi sáng, Nguyễn Tất Nhiên đứng giữa ngã tư trong thành phố Biên Hòa, hai tay đút túi quần, cặp mắt mơ mộng nhìn lên trời như không biết đó là ngã tư.

Theo lời kể của nhà thơ Thái Thụy Vy, hồi chưa nổi tiếng, trời nắng chang chang mà “Hải-khùng” vẫn mặc chiếc áo măng-tô mua ở khu Dân sinh dưới Sài Gòn, mồ hôi mồ kê nhễ nhại, đạp xe đạp đi theo “cô Bắc Kỳ nhỏ nhỏ” tên Duyên.

Giai đoạn từ 1971 trở về sau

Sự nghiệp của Nguyễn Tất Nhiên thời gian đầu không mấy thành công, thơ in ronéo tặng cho các nữ sinh chẳng ai buồn đọc. Hai tập thơ xuất bản, gửi bán trong tiệm sách ở đầu chợ Biên Hòa, để lâu giấy vàng cả ra cũng chẳng ai mua.

Nguyễn Tất Nhiên

Cho đến khi thơ của Nhiên được một giáo sư trong trường Ngô Quyền (trước năm 75 các thầy cô giáo dạy trung học gọi là giáo sư, dạy tiểu học gọi là giáo viên; sau 75 tất cả đều là giáo viên giống như ngoài Bắc), vốn yêu thơ và biết thơ của Nhiên có giá trị nên gửi tới tạp chí Sáng Tạo ở Sài Gòn do nhà văn Mai Thảo chủ trương. Lúc ấy, hễ có bài đăng trên tạp chí Văn của Trần Phong Giao, tạp chí Sáng Tạo của Mai Thảo hay Bán nguyệt san Thời Nay của Nguyễn Văn Thái v.v... là rất dễ được mọi người chú ý. Các nhạc sĩ Phạm Duy, Nguyễn Đức Quang thấy thơ của tác giả Nguyễn Tất Nhiên nào đó đăng trên Sáng Tạo rất hay và có ý lạ nên phổ nhạc, từ đó Nguyễn Tất Nhiên bắt đầu nổi tiếng.

Bị... lính chê!

Đầu năm 1972, Nguyễn Tất Nhiên nhận được giấy gọi nhập ngũ Trường Sĩ quan Thủ Đức, nhưng mới đi trình diện, khám sức khỏe tại Trung tâm Nhập ngũ số 3 đường Tô Hiến Thành thì bị các bác sĩ trong Hội đồng Giám định Y khoa... chê và cho về với lý do "tâm thần không ổn định".

Đối với anh chàng lãng tử đầu óc luôn luôn để đâu đâu này thì đi lính cũng được, không đi lính cũng được, chẳng sao cả. Nhưng đã đi rồi lại bị cho về vì... đầu óc không bình thường thì cũng hơi mắc cỡ với bạn bè. Do đó, chàng bèn nói dóc rằng chính chàng giả bộ tâm thần, đánh lừa được Hội đồng Giám định nên họ cho về. Giải thích riết rồi... chính chàng cũng tưởng rằng mình có tài "giả điên" thật, nên bèn lấy làm khoái chí lắm, hễ gặp bạn bè là khoe tới khoe lui hoài.

Thế rồi, sau 1975, ai cũng nghèo, Nguyễn Tất Nhiên may mắn xin được một chân làm nhân viên điều hành trong Hợp tác xã xe lam ở bến xe Tam Hiệp, Biên Hòa, đồng lương tuy chẳng bao nhiêu nhưng cũng đỡ phải chơi không.

Ngoài ra, Nhiên cũng có một người anh và một người chị ở bên Pháp làm ăn từ trước rất khá giả, luôn luôn gửi quà (tức các thùng hàng, lúc đó chưa được gửi tiền như bây giờ) về giúp đỡ nên gia đình không đến nỗi nào. Không phải lo cho chuyện gia đình, buổi tối buồn tình chàng đi học đàn ghi-ta và học sáng tác âm nhạc với nhạc sĩ Nguyễn Hữu Nghĩa nhưng không thành công. Chàng chẳng sáng tác được bản nhạc nào. Cuối năm 1980, gia đình được bảo lãnh sang Pháp, trong đó có Nhiên. Lúc ấy chàng 28 tuổi.

Ba năm sau, có một cô gái tên Lê Minh Thủy từ bên Mỹ đi du lịch Âu châu, sang Pháp. Cô này vẫn hâm mộ thơ của Nguyễn Tất Nhiên, nhất là qua các bài đã được nhạc sĩ Phạm Duy và nhạc sĩ Nguyễn Đức Quang phổ nhạc, bèn tìm đến thăm. Họ gặp nhau, yêu nhau rồi ít lâu sau chàng sang Mỹ làm đám cưới với nàng và ở lại với vợ tại Mỹ, sống ở Quận Cam, California. Năm 1987, theo gợi ý của vợ, chàng gia nhập Hội Nhà Văn Việt Nam tại hải ngoại. Đó là một mối tình đẹp, họ rất yêu nhau và có với nhau hai con trai.

Ngày 3 tháng 8 năm 1992, người ta thấy nhà thơ lãng tử Nguyễn Tất Nhiên chết trong chiếc xe hơi của mình đậu dưới bóng cây trong một sân chùa thuộc California, có lẽ do bị trụy tim bất ngờ.

Ta phải khổ cho đời ta chết trẻ

Phải ê chề cho tóc bạc với thời gian

Phải đau theo từng hớp rượu tàn

Phải khép mắt sớm hơn giờ thiên định

Đây là những câu thơ được coi là “tiên định” trích trong bài “Giữa trần gian tuyệt vọng” làm năm 1972, lúc Nguyễn Tất Nhiên mới 20 tuổi. Những câu thơ này được khắc trên mộ bia của chàng. Mộ Nguyễn Tất Nhiên nằm tại Vườn vĩnh cửu trong nghĩa trang Westminster, phía tây Little Saigon, California. Rất thường xuyên, các du khách Việt đến thăm khu phố Bolsa – Little Saigon có ghé ngang qua thăm mộ thi sĩ.

Theo lời nhà báo Đoàn Thạch Hãn thì bút hiệu Nguyễn Tất Nhiên là do nhà thơ Du Tử Lê đặt. Ông Hãn kể rằng theo nhà thơ Phạm Chu Sa, “có lần Nhiên bộc bạch rằng bút hiệu Nguyễn Tất Nhiên là do Du Tử Lê đặt. Nhiên bảo, ngay lần đầu mới gặp, Du Tử Lê đã chê cái bút hiệu Hoài Thi Yên Thi. Nhiên hỏi Du Tử Lê: ‘Bạn bè em ai cũng chê. Cái bút hiệu này hơi sến phải không?’. Lê đáp: ‘Tất nhiên’. Du Tử Lê nói thêm: ‘Họ Nguyễn hả? Ừ thì lấy luôn là

Nguyễn Tất Nhiên đi". Thế là cái tên định mệnh đó ra đời, gắn chặt với thi nghiệp của một con người tài hoa bạc mệnh.

Bài thơ dưới đây được xem là cuối cùng của Nguyễn Tất Nhiên:

Tình ơi hỡi tình

Lâu rồi..., không nhớ bao lâu

Tìm nhau trong cõi bạc đầu nhân gian.

Em về, dưới gót trắng tan

Có nghe thiên cổ tiếng ngàn thông đau?

* * *

Lâu rồi..., lâu lắm xa nhau

Còn chăng hư ảnh trong màu thời gian.

Em đi, tóc lộng mây ngàn

Ngàn mây lộng khổ mây bàng bạc theo.

* * *

Lâu rồi..., không biết bao nhiêu

Nắng mưa trên những tàn xiêu đổ đời.

Hôm em êm ả điệu ngời,

Sau lưng là những tình ơi hỡi tình.

"Người xưa" lên tiếng

Trong số những bài thơ Nguyễn Tất Nhiên để lại, người con gái tên Duyên có một vị trí đặc biệt. Trong "Khúc tình buồn", Nguyễn Tất Nhiên đã thấy "Người từ trăm năm về qua sông rộng. Ta ngoắc mồn tay (nhưng chỉ thấy) trùng trùng gió lộng". Anh yêu người con gái ấy song không thể đến gần, bởi vì người đó cứ xa cách muôn trùng. Anh yêu, cuồng nhiệt, bỏng cháy mà không được đáp lại nên điều ước thật... điên: "Thà như giọt mưa/ Vỡ trên tượng đá/ Thà như giọt mưa/ Khô trên tượng đá/ Có còn hơn không". Sau này, một người bạn của Nguyễn Tất Nhiên kể lại là đã hỏi tại sao lại "thà như

giọt mưa” thì anh trả lời hết sức cắc cớ: “Ai biểu Duyên không yêu tôi thì tôi làm giọt mưa... vỡ trên vai nàng”.

Người con gái xứ Bắc tên Duyên đã đi vào thơ Nguyễn Tất Nhiên là ai? Bóng hồng ấy có sức hút mãnh liệt thế nào khiến nhà thơ đắm say, si tình, điều đó gợi ra trí tò mò của người yêu thơ Nguyễn Tất Nhiên... Chính từ thắc mắc ấy, nhà báo Hà Đình Nguyên đã bỏ công ra truy tìm nguyên mẫu trong hàng chục năm ròng rã từ nhiều nguồn tin, bằng các mối quan hệ và bằng cả cơ duyên.

Trong một lần tâm sự với nhà thơ Lê Minh Quốc, anh thành thật nói rằng mấy chục năm nay đã cố tìm tòi về người đẹp tên Duyên trong các bài thơ nhưng “bó tay”. Lê Minh Quốc lục trong trí nhớ và giới thiệu Hà Đình Nguyên tìm gặp nhà báo Lưu Đình Triều, người học cùng trường Ngô Quyền thuở trung học với người đẹp tên Duyên và cả nhà thơ Nguyễn Tất Nhiên ở Biên Hòa, Đồng Nai.

Qua trí nhớ của người bạn của Nguyễn Tất Nhiên, cô gái tên Duyên cũng hé mở. Theo Lưu Đình Triều, nhà thơ Nguyễn Tất Nhiên tên thật là Nguyễn Hoàng Hải sinh năm 1952, sau mới lấy bút danh Nguyễn Tất Nhiên. Còn cô Duyên, tên đầy đủ là Bùi Thị Duyên dân “Bắc Kỳ”, gia đình di cư vào Nam năm 54. Tình yêu của Hải dành cho Duyên cả trường Ngô Quyền ai cũng biết. Ngoài ra, Duyên còn là nguồn cảm hứng, là nguyên mẫu cho nhiều bài thơ của Nguyễn Tất Nhiên khi anh ở độ tuổi đôi mươi.

Những tưởng Nguyễn Tất Nhiên sẽ chiếm được trái tim “người đẹp” khi tên cô ngân vang cùng nhạc Phạm Duy trong lòng bao nhiêu người yêu mến. Thế nhưng, người đẹp tên Duyên và nhà thơ Nguyễn Tất Nhiên vẫn đường hai lối rẽ. Sau này, họ cùng sống ở Mỹ nhưng không biết có cơ hội nào gặp lại nhau không, vì một người ở Michigan, một người ở California.

Bùi Thị Duyên

Cô gái xứ Bắc mang tên Bùi Thị Duyên ngày nào hiện nay vẫn sống tại Michigan, Hoa Kỳ. Sau này, qua những người bạn của Nguyễn Tất Nhiên, cô đã nhớ lại những kỷ niệm thật đẹp của tuổi học trò: “Tụi này học chung cùng lớp với nhau từ năm đệ tứ. Nhưng lúc đó tôi ngây thơ, chưa nghĩ gì hết, còn Nguyễn Tất Nhiên nghĩ gì hay không thì tôi không biết. Gặp nhau, biết nhau từ lúc 14, 15 tuổi. Tôi được tặng một quyển thơ mà Nguyễn Tất Nhiên nói là có ba bản đặc biệt. Một bản của Nhiên, một bản tặng tôi và một bản cho ai tôi quên mất rồi. In ra khoảng chừng 100 quyển thôi. Tôi biết sự hình thành tập thơ của Nguyễn Tất Nhiên chứ không phải không. Tất cả bạn bè trong lớp ai cũng biết, nhưng đó là chuyện hồi nhỏ”.

Trong tập thơ Thiên Thai, Nguyễn Tất Nhiên có rất nhiều bài nói về người thiếu nữ tên Duyên và tập thơ này viết bởi nguồn cảm hứng duy nhất đó. “Dĩ nhiên là phải xúc động bởi nguyên một tập thơ viết cho tôi. Nhưng tôi đã nói với Nguyễn Tất Nhiên ngay từ đầu rằng mình là bạn thôi. Nếu có ý gì đó thì tôi không gặp nữa. Về sau anh ấy phải công nhận là muốn làm bạn, để còn được tiếp tục gặp một người bạn như tôi. Chắc anh ấy cũng quý tôi lắm” – người con gái tên Duyên chia sẻ.

Mới hay, tình yêu đơn phương, hay tình dang dở khiến người ta nghĩ đến nhau nhiều. Những vần thơ đã sống cùng thời gian, và người con gái tên Duyên thành biểu tượng thơ của Nguyễn Tất Nhiên. Những bài thơ đã làm cho cái tên Duyên trở nên nổi tiếng và ý nghĩa. Cái ý nghĩa gắn với một tình yêu cuồng si của một tài thơ điên, phận mỏng.

Nguyễn Tất Nhiên yêu và chẳng ngại ngừng khi gọi tên người mình yêu trong thi ca. Trong bài “Duyên của tình ta con gái Bắc”, anh viết: “Em nhớ giữ tính tình con gái Bắc/ Nhớ điều ngoa nhưng giả bộ ngoan hiền/ Nhớ dịu dàng nhưng thâm ý khoe khoang/ Nhớ duyên dáng, ngây thơ mà xảo quyệt/ Nếu vì em mà ta phải điên tình/ Cơ giận giữ đã tận cùng mê muội/ Thì đừng sợ, Duyên ơi, thiên tài luôn yếu đuối...”

Đoàn Dự ghi chép

Nguồn: <https://sites.google.com/site/ccamnhac/ccan-67>

www.vietnamvanhien.org

